

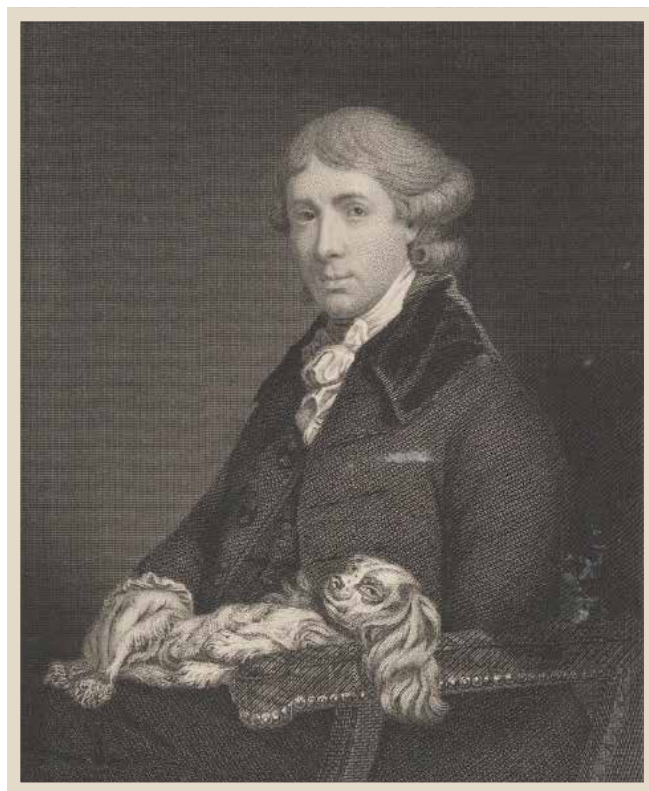

A JUMARTOK IX. A JUMARTOK EMLÍTÉSE A 19. SZÁZADBAN

Írta, fordította, szerkesztette: **Dr. Kenéz Árpád**
(Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft.)
Eugene McCarthy PhD Jumarts:
Horse-cows and donkey-cows
című munkája alapján

Thomas Sedgwick Whalley angol költő 18. század végén tett európai utazásairól naplót írt, ám azokat csak lényegesen később, 1863-ban publikálta Hill Wickham Horsington rektora. Whalley azt írja, hogy Allezon és Chambéry (ma Chambéry) közötti útja során egy jumart volt a hátasa. (Ő maga jumarr-ként említi.) Whalley hosszasan és kellően költői mondatokkal meséli el majdnem végzetes kalandját a jumarttal, de összefoglalva a lényeg az, hogy az állat az allazoni perjel tulajdona volt, aki készséggel biztosította számára mind az állatot és mind egy szolgáját az utazáshoz. A szolgál, miután Whalley erősen vizslatta a nem túl kellemes megjelenésű állatot, annyit mondott, hogy: „Ez egy Jumart, Uram.” „Ez egy olyan teremtmény, amelyet a kancák ellenek a hegyi bikáktól.”

Louis-Furcy Grogner (1773-1837), aki maga is a lyoni Állatorvosi Iskola igazgatója volt, ahogy több kortársa is, szintén hitt a ló-szarvasmarha hibridek létezésében, habár nagyon ritkának tartotta őket. Két művében (1805, 1844) is így nyilatkozik (McCarthy fordította angolra az eredeti francia szöveget): „Néhány tiszteletreméltó személy azt állítja, hogy látott ilyen egyedeket, de a legtöbb természettudós elképzelhetetlennek tartja ezek létezését. Habár tudjuk, hogy nemi szerveik eltérőek, mégsem tagadhatjuk ezek kereszteződését, hiszen többen szemtanúi voltak már, ahogy egy bika befedezett egy kancát, vagy egy csődör megugrott egy tehenet. És vajon, hogy több száz ilyen esetből egy utód

1. kép: Joseph Brown portéja Whalley-ről
(<https://www.npg.org.uk/>)

sem született, azt kell feltételeznünk, hogy egyáltalán nem képesek utódot létrehozni? Az megállapított tény, hogy azokban az országokban, ahol mindkét faj hím és nőstény egyedeket együtt legeltetik, olykor olyan egyedek születnek, melyeknek borjú fejük van, rajta nagy gumókkal a szarvak helyén, farkuk a tehenére emlékeztet, ám a

testük felépítése és a lábuk inkább a lóéra hasonlít. A lyoni állatorvosi iskolában is megvizsgáltunk egy ilyen egyedet, amely összességében egy öszvérre hasonlított, de a pofája és felső állkapcsa a bikáéhoz volt hasonlatos. A nyelvét olyan papillák borították, mint amilyenek a szarvasmarhaféléknél jellemzők. Az állat hangja nem hasonlított sem bögésre, sem pedig nyerítésre, éles, inkább a kecskék hangjához hasonló visítást hallatott. Hozhatnék még további példákat, de így már elmondhatom, hogy nem tagadható a jumartok létezése, de mindenképpen nagyon ritkák.”

A francia orvos, Jean-Joseph Brieude, egy 1821-ben, az Encyclopédie méthodique folyóirat hasábjain megjelent, öszvérekről szóló cikkében egyetért Grogner megállapításával, miszerint a jumartok léteznek, csak igen ritkák. Elmondása szerint ő maga mindössze két ilyen egyedet látott szülőhelyén, a auvergne-i régió hegyeiben, Cantal településen. Úgy vélte, hogy Grogner hozzáállása észszerű, azaz: „Ha egy őszinte és megbízható személy azt állítja, hogy valami rendkívüli dolog szemtanúja volt, nincs jogunk azt mondani, hogy nem létezik, csak azért, mert mi magunk még nem láttuk azt.” Ennek ellenére több szerző a következőképpen érvel: „Nem láttunk még szarvasmarha-ló hibridet, ezért aki azt állítja, hogy ezek léteznek, vagy téved, vagy be akar csapni minket.” „Ehelyett miért nem mondjuk azt, hogy bizonyos fajok nagyon nehezen tudnak párosodni, és ha mégis, akkor ritkán születnek utódok?”

Grogner a fent is említett, 1805-ös cikkében említést tesz egy kollégájáról, Claude-Julien Brendin-ről, aki szintén a lyoni Állatorvosi Iskola igazgatója is volt. Grogner azt írja, hogy Brendin Sospellóban, a Tengeri-Alpok területén szolgált a tüzérségnél, mint katonai állatorvos. Ekkor mutattak neki egy 3 láb 5 incs magasságú állatot, amely állítólag egy bikától és egy szamárkancától született. A testfelépítése a szamáréra, szőrzete viszont az öszvéréhez hasonlított; fara kerekesebb volt, mint egy szamárnak, gyomra pedig terjedelmes volt, mint a tehéneké. A nyaka rövid volt és vastag, a paták jól formáltak, osztatlanok. Míg a lábszárak (lábközépcsont, ágyúcsont) vékonyak, barázdánélküliek, addig a térdék viszont rendkívül nagyok voltak. A sörény fekete és bozontos volt, a fej nagy és jó állású, azonban a homlok hatalmas volt, középen erősen benyomódva, a szemek fölött hatalmas gumókkal, amelyek semmilyen nemű szarusodás nem volt megfigyelhető, amelyek a szarvakra utaltak volna. Az alsó állkapocsban a metszőfogak normálisan álltak, viszont a felső állkapocs metszőfogai hátrafelé mozdultak el, melyek közül a középsők jóval nagyobbak voltak, mint a mellettük lévők. A szemek hatalmas méretűek voltak, viszont az orr karcsú, mint a szamaraknál. Ez egy hím egyed volt, nemiszerve a szamarakéhoz volt hasonlatos.

2. kép: Grogner 1841-ben megjelent művének borítója és a jumartokról szóló oldal. (Forrás: books.google.hu)

1815-ben Cristophe de Villeneuve-Bargemont úr, a Lot-et-Garonne-i megye prefektusa, az Ageni Mezőgazdasági, Tudományos és Művészeti Társaság tagja, „Utazás a Barcelonnette-völgyben” című munkájában ezt írja: „a jumart gyakori ezen a vidéken, és nagyra értékelik, mert ötvözi az ökör erejét a szamár türelmével és józan természetével; éjszakára egy istállóba zárt bika és egy szamárkancá párosodásából születik.”

3. kép: Cristophe de Villeneuve-Bargemont portréja (<http://bolcodenis.free.fr/sbdr.php>)

A felhasznált források a szerzőnél megtalálhatók.

